

Шет тілдерін оқытуда коммуникативтік әдісті тиімді қолдану жолдары

ЖАРИЯЛАНДЫ 14.04.2026	ТІРЕК СӨЗДЕР білім беру, интерактивті әдіс, коммуникативтік әдіс, оқыту технологиясы, педагогика, сөйлеу дағдысы, тілдік құзыреттілік, шет тілі	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/188107/
---------------------------------	---	---

Салиева Дүние Улугбекқызы

Садыкова Анеля Усенқызы

«Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды ұлттық зерттеу университеті»

3 курс Екі шет тілі мұғалім мамандығы

Аңдатпа

Бұл мақалада шет тілдерін оқыту үдерісінде коммуникативтік әдісті тиімді қолдану мәселесі қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесінде оқушылардың тілдік құзыреттілігін дамыту, яғни тыңдалым, айтылым, оқылым және жазылым дағдыларын кешенді қалыптастыру негізгі мақсаттардың бірі болып табылады. Коммуникативтік әдіс оқушыларды нақты өмірлік жағдайларға негізделген тілдік ортаға енгізу арқылы олардың еркін сөйлеу қабілетін арттыруға мүмкіндік береді. Мақалада осы әдістің теориялық негіздері, сабақтағы қолдану ерекшеліктері, артықшылықтары мен кездесетін қиындықтары талданып, практикалық ұсыныстар беріледі.

Кілт сөздер

шет тілі, коммуникативтік әдіс, тілдік құзыреттілік, оқыту технологиясы, сөйлеу дағдысы, интерактивті әдіс, білім беру, педагогика

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Қазіргі жаһандану дәуірінде шет тілдерін меңгеру адамның кәсіби және әлеуметтік өмірінде маңызды рөл атқарады. Әсіресе ағылшын, орыс және басқа да шет тілдерін білу халықаралық деңгейде қарым-қатынас жасауға мүмкіндік береді. Осыған байланысты білім беру жүйесінде шет тілін оқыту әдістемесі де үнемі жаңарып, жетілдіріліп келеді.

Дәстүрлі оқыту әдістері көбінесе грамматика мен аудармаға негізделсе, қазіргі заманғы тәсілдер оқушының коммуникативтік қабілетін дамытуға бағытталған. Солардың ішінде ең тиімділерінің бірі – коммуникативтік әдіс.

Коммуникативтік әдіс – шет тілін нақты қарым-қатынас құралы ретінде үйретуге бағытталған педагогикалық тәсіл. Бұл әдістің басты мақсаты – оқушыны тек тіл ережелерін білуге емес, сол тілді еркін әрі табиғи жағдайда қолдана алуға үйрету. Яғни, тіл – мақсат емес, қарым-қатынас құралы ретінде қарастырылады.

Бұл әдістің негізгі принциптері бірнеше бағытты қамтиды. Біріншіден, тіл үйрену процесі шынайы өмірлік жағдаяттарға негізделеді. Мысалы, дүкенде сөйлесу, саяхат жасау, дәрігерге қаралу немесе достармен пікір алмасу сияқты ситуациялар қолданылады. Екіншіден, оқушы сабақта белсенді рөл атқарады. Мұғалім тек бағыттаушы, ұйымдастырушы ретінде әрекет етеді. Үшіншіден, қателесу табиғи процесс ретінде қабылданады, яғни оқушы сөйлеуден қорықпайды.

Сабақ барысында коммуникативтік әдісті қолдану әртүрлі формалар арқылы жүзеге асады. Олардың ішінде диалогтық жұмыс, рөлдік ойындар, топтық талқылау, пікірталас және жобалық жұмыстар кеңінен қолданылады. Мысалы, “At the airport” тақырыбында оқушылар әуежайдағы жағдайды рөлдік ойын арқылы көрсетеді. Бұл олардың сөздік қорын арттырып қана қоймай, нақты жағдайларда сөйлеу дағдысын дамытады.

Сонымен қатар, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану да бұл әдістің тиімділігін арттырады. Интерактивті платформалар, онлайн тапсырмалар, бейнематериалдар және мобильді қосымшалар оқушылардың қызығушылығын арттырып, сабаққа белсенді қатысуына ықпал етеді. Мысалы, видеосабақтар арқылы шынайы сөйлеу үлгілерін тыңдау оқушының тыңдалым қабілетін дамытады.

Коммуникативтік әдістің ең үлкен артықшылықтарының бірі – оқушының сөйлеу дағдысын еркін дамытуы. Көптеген оқушылар грамматиканы жақсы білгенімен, сөйлеу кезінде қиындықтарға тап болады. Бұл әдіс сол кедергіні жоюға бағытталған. Оқушы тілдік қорқынышты жеңіп, өз ойын еркін жеткізе бастайды.

Алайда бұл әдісті қолдану барысында белгілі бір қиындықтар да кездеседі. Біріншіден, үлкен сыныптарда барлық оқушыны бірдей белсенді қатыстыру қиын. Екіншіден, кейбір оқушылардың тілдік деңгейі төмен болғандықтан, олар сөйлесуге ұялуы мүмкін. Үшіншіден, мұғалімнен жоғары кәсіби дайындық пен шығармашылық талап етіледі.

Осы қиындықтарды шешу үшін мұғалім әртүрлі стратегияларды қолдануы қажет. Мысалы, жұптық жұмыстар арқылы оқушылар бір-біріне қолдау көрсетеді. Топтық тапсырмалар арқылы әлсіз оқушылар да белсенділікке тартылады. Сонымен қатар, мотивациялық орта қалыптастыру маңызды рөл атқарады. Мұғалім оқушыларды үнемі

қолдап, олардың жетістігін мадақтап отыруы керек.

Тағы бір маңызды аспект – бағалау жүйесі. Коммуникативтік әдісте тек грамматикалық қателер емес, жалпы сөйлеу қабілеті, белсенділік және коммуникация сапасы ескерілуі тиіс. Бұл оқушылардың тілге деген қызығушылығын арттырады.

Қазіргі таңда Қазақстанның білім беру жүйесінде де бұл әдіске ерекше көңіл бөлінуде. Себебі жаңартылған білім мазмұны оқушының функционалдық сауаттылығын дамытуға бағытталған. Коммуникативтік әдіс осы талаптарға толық сәйкес келеді.

Сонымен қатар, болашақта бұл әдісті жасанды интеллект, онлайн платформалар және виртуалды шынайылық технологияларымен біріктіру үлкен нәтиже береді. Мысалы, виртуалды ортада шет тілінде сөйлесу мүмкіндігі оқушылардың тәжірибесін жаңа деңгейге көтереді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қорытындылай келе, коммуникативтік әдіс шет тілдерін оқытуда ең тиімді және заманауи тәсілдердің бірі болып табылады. Ол оқушылардың тілдік дағдыларын кешенді түрде дамытып, нақты өмірлік жағдайларда қолдануға мүмкіндік береді. Бұл әдіс арқылы оқушылар тек тіл ережелерін меңгеріп қана қоймай, еркін сөйлеу дағдысын қалыптастырады. Сондықтан шет тілін оқытуда коммуникативтік әдісті жүйелі түрде қолдану білім сапасын арттырудың маңызды факторы болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Richards, J. C. (2006). *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge University Press.
2. Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson.
3. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Longman.
4. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. *Жаңартылған білім беру мазмұны*.
5. Larsen-Freeman, D. (2013). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Press.